

LAIHIA KYLÄINPÄÄ KURUNKANGAS

M/2 399 01 0135

**Varhaismetallikautisen
asuinpaikan koekaivaus
24.6.-7.7.1992
Leena Engblom**

LAIHIA KYLÄINPÄÄ KURUNKANGAS

Varhaismetallikautisen asuinpaikan koekaivaus 24.6.-7.7.1992

ky 2 329 07 0135

PERUSTIEDOT:

- Peruskartta: 1244 06 KYLÄINPÄÄ
- Koordinaatit: x= 6974 79, y= 1552 72-1552 51(tutkimusalueen itä- ja länsipää),
z= 40-43 m mpy
- Kylä: Kyläinpää
- Tilat ja omistajat: Kuru Rn:o 1:73
Ahti Peltomäki
Sammaltie, 66400 LAIHIA
Kiinteistötunnus: 399-xxx-0001-0073
- Kuru Rn:o 1:121
Pirke ja Ritva Somppi
Aaroninkuja, 66400 LAIHIA
Kiinteistötunnus: 399-xxx-0001-0121
- Rinta Rn:o 1:170
Seppo ja Tuula Hietarinta
66460 HAAPALA
Kiinteistötunnus: 399-xxx-0001-0170
- Järvi Rn:o 1:177
Seppo ja Tuula Hietarinta
66460 HAAPALA
Kiinteistötunnus: 399-xxx-0001-0177
- Saimala Rn:o 1:51
Esa Laakso
66490 JOKILAAKSO
Kiinteistötunnus: 399-xxx-0001-0051
- Sorala Rn:o 1:49
Hiiripellonkylä; pj. Osmo Virta
Kiinteistötunnus: 399-xxx-0001-0049
- Löydöt: KM 27285:1-7, diar.pvm. 8.10.1992
- Negatiivit: f. 89906-19
- Diapositiivit: 25422-27
- Aiemmat tutkimukset: J. Saukkonen, tarkastus 1991
- Aiemmat löydöt: KM 26567:1-5, saviastianpaloja, kvartsiesineitä ja -iskoksia.

JOHDANTO

Tielaitos kustansi arkeologiset kaivaukset Kyläinpää-Pyörni -tien n:o 687 oikaisulinjalla vuonna 1991. Tutkija Jyri Saukkosen johtaman kaivauksen yhteydessä käytiin tarkastamassa myös suunniteltua hiekanottoalue Kurunkankaalla. Tällöin havaittiin uusi asuinpaikka (ks. Jyri Saukkosen tarkastuskertomus, museoviraston arkeol. os. top. ark.). Rahoitusta vuoden 1991 kaivausten jälkitöistä siirrettiin 50 000 mk vuodelle 1992. Näillä varoilla tehtiin koekaivaus Kurunkankaan hiekanottoalueella 24.6.-7.7.1992. Kaivauksenjohtajana toimi Huk Leena Engblom ja piirtäjä fil.yo. Timo Pärssinen. Kaivajina oli viisi vaasalaista nuorta: Ari Männikkö, Ari Saarimäki, Yvonn Forsman, Janne Ruuhela ja Janne Valkama.

Helsingissä 16. lokakuuta 1992

Leena Engblom

Kaivauskertomukseen kuuluu kansilehden lisäksi viisi varsinaista tekstisivua (nro 2-6). Kertomukseen liittyvät löytö-, negatiivi- ja diapositiiviluettelot ja peruskarttaote (1:20 000) sekä yleiskarttankopio (pienennös) ja kuvataulut (4kpl) ovat numeroitu sivuille 7-14.

KAIVAUSPAIKAN SIJAINTI JA TOPOGRAFIA, KIINTOPISTEET

Kaivauspaikka sijaitsee n. kilometrin päässä Kyläinpää-Pyörni -tiestä, ko. tiestä erkanevan Murhaaston metsätien varressa. Murhaastontie kulkee kilometrien pituisen hiekkaharjun laella, josta on otettu vuosikaudet hiekkaa - harjua ovat rikkoneet lukuisat valtavat hiekkakuopat. Alueella kasvaa kangasmetsää, tosin hiekkakuoppien lähimaastosta metsä on hakattu. Pohjakasvillisuus on pääosin kanervaa, puolukkaa ja jäkälää, maaperä soraa.

Kaivauksen kiintopisteenä käytettiin tielaitoksen suunnitelmakartassa näkyvää kiintopistettä, joka sijaitsee Murhaastontien etelälaidassa, tilojen 1:121 ja 1:51 rajalla. Pisteen korkeus on 42,917 m mpy. Tästä pisteestä siirrettiin kiintopiste alueelle A-B maakiveen koekuopan n:o 3 eteläpuolelle. Kyseisen kiintopisteen korkeudeksi saatiin 43,48 m mpy., lukema vaaituskoneelta oli 160. Alueen C kiintopisteenä käytettiin maakiveä Murhaastontien pohjoislaidalla koepistojen eteläpuolella. Pisteen korkeus on 38,72 m mpy., vaaituskoneen lukema 139. Alueen D kiintopisteenä käytettiin puolestaan maakiveä Murhaastontien etelälaidalla, koekuoppien n:o 2 ja 4 välillä. Pisteen korkeus on 40,93 m mpy. ja lukema vaaituskoneelta 101.

ALUE A-B

Kaivaus aloitettiin n. 30 m pohjoiseen Jyri Saukkosen tarkastuskertomuksessa mainitsemasta löytökohta A:sta, koska tarkoituksena oli tehdä tutkimuksia vain Tielaitoksen suunnitelmalla soranottoalueella. Aluksi vedettiin tilojen 1:49 ja 1:37 rajalta 130 m:n mittainen, itä-länsisuuntainen peruslinja, joka kulkee Murhaastontien ja eteläpuolisen hiekkakuopan välimaastossa. Peruspaalua merkittiin lukemalla 300/500. Linjalle avattiin neliömetrin suuruisia koekuoppia 120 m:n matkalle tiheimmillään 10 m:n välein. Turve poistettiin lapiolla ja 20 cm:n kerros turpeen alta kaivettiin lastalla. Pohjakerros kaivettiin taas lapiolla. Kuopat kaivettiin keskimäärin 35 cm:n syvyisiksi. Ensimmäinen koekuoppa kaivettiin peruspaalun 300/500 viereen, ja sitä merkittiin numerolla 1. Yhteensä koekuoppia kaivettiin seitsemän. Kuoppien sijainti ja numerointi selviävät yleiskartasta.

Koekuoppa 1 300/500 (koordinaattiluku viittaa kuopan lounaisnurkkaan)

Kuoppa kaivettiin 35 cm:n syvyiseksi. Maannos oli normaali, turvekerroksen paksuus oli 4-5 cm, huuhtoutuneen 2 cm. Mitään merkkejä kulttuurivärjäytymistä ei havaittu. Maaperä oli soraa, jonka seassa oli nyrkinkokoisia kiviä. Kuoppa oli löydötön.

Koekuoppa 2 300/510

Kuoppa kaivettiin 35 cm:n syvyiseksi. Turvekerros oli 0,5-2 cm:n, huuhtoutunut kerros 5-9 cm:n paksuinen. Kuopan länsilaidassa näkyi osittain vanha turvekerros ohuena juovana 7 cm:n syvyydessä. Maaperä oli hienoa hiekkaa, osittain soraa, jonka seassa oli kiviä. Kulttuurivärjäytymiä ei ollut. Kuopasta löytyi yksi kvartsi-iskos.

Koekuoppa 3 300/520

Kuoppa kaivettiin 40 cm:n syvyiseksi. Turvekerroksen paksuus oli 1 cm, huuhtoutunut kerros 3-5 cm. Kulttuurivärjäytymiä ei havaittu. Maaperä oli hiekkaa, osittain soraa, myös vähän hiiltä oli näkyvissä. Kuopasta löytyi kvartsi-iskoksia.

Koekuoppa 4 300/530

Kuoppa kaivettiin 35 cm:n syvyiseksi. Turvekerros oli 5-7 cm:n, huuhtoutunut kerros 5 cm:n paksuinen. Maaperä oli hiekkaa ja soraa. Maannos oli normaali, kulttuurivärjytyksiä ei ollut, ei myöskään löytöjä.

Koekuoppa 5 300/570

Kuoppa kaivettiin 35 cm:n syvyiseksi. Turvekerros oli 3-5 cm:n, huuhtoutunut kerros 5-6 cm:n paksuinen. Maaperä oli soraa. Ei löytynyt merkkejä kulttuurimaannoksesta, eikä myöskään löytöjä.

Koekuoppa 6 300/590

Kuoppa kaivettiin 30 cm:n syvyiseksi. Turvekerros oli 5 cm:n, huuhtoutunut kerros 4-5 cm:n paksuinen. Maaperä oli soraa, jonka seassa oli nyrkinkokoisia kiviä. Maannos oli normaali, ei löydetty merkkejä kulttuurimaasta, ei myöskään löytöjä.

Koekuoppa 7 300/620

Kuoppa kaivettiin 35 cm:n syvyiseksi. Turvekerros oli 3-5 cm:n, huuhtoutunut 5 cm:n paksuinen. Maaperä oli soraa, joukossa oli nyrkinkokoisia kiviä. Maannos oli normaali, merkkejä kulttuurimaasta ei näkynyt. Ei löytöjä.

Koeoja

Alueelle A-B avattiin myös metrin levyinen ja 10 m:n pituinen koeoja hiekkakuopan luoteispuolelle, n. 20 m koekuopasta 1 etelään. Koeoja kaivettiin keskimäärin 40 cm:n syvyiseksi. Turvekerros oli 4-5 cm:n, huuhtoutunut kerros 5 cm:n paksuinen. Maaperä oli hiekan ja soran sekaista maata. Mitään merkkejä kulttuurimaasta ei havaittu. Koeojasta löytyi yksi kvartsi.

ALUE C

Alue C sijaitsee 130 m länsiluoteeseen alueen A-B länsireunasta Murhaastontien pohjoispuolella. Koekaista avattiin hiekkakuoppa-alueen eteläreunaan tielaitoksen haltuunottoalueen länsireunaan. Alue osuu 38 m:n korkeuskäyrän tuntumaan - Jyri Saukkosen löytökohdat A ja B sijaitsevat 39-40 m:n korkeudella. Alueelle avattiin aikaisemmista suunnitelmista poiketen vain kaksi 0,80x1,0 m:n suuruista koepistoa, koska tielaitokselta saapui ilmoitus hiekanottosuunnitelman muutoksesta. Vaasan vesi- ja ympäristöpiiriltä oli tullut uudet määräykset hiekanottotason alarajasta, joten kyseinen alue ei soveltunut enää hiekanottoon. Koepistot kaivettiin 25 cm:n syvyyteen. Turvekerros oli 4 cm:n paksuinen. Huuhtoutumiskerros ei ollut selvästi näkyvissä. Maaperä oli hiesua. Alue oli löydötön.

ALUE D

Tielaitoksen haltuunottoalueen itäreunaan, 110 m itäkoilliseen alueen A-B itäreunasta, avattiin pohjois-eteläsuuntainen, 8x1 m:n suuruinen koeoja hiekkakuopan reunaan. Alue osuu myös 40 m:n korkeuskäyrän tuntumaan eli samalle korkeudelle kuin Jyri Saukkosen löytöpaikat A ja B. Ojan kaivaminen tuotti vaikeuksia sortumavaaran vuoksi. Turvekerros oli 1-2 cm:n ja huuhtoutunut kerros 4 cm:n paksuinen. Maaperä oli hiekkaa ja soraa. Merkkejä kulttuurimaasta ei havaittu, mitään ei myöskään löytynyt.

Koeojan länsi- ja pohjoispuolelle avattiin myös viisi koekuoppaa; n:ot 1,2 ja 4 Murhaastontien etelä- sekä 3 ja 5 ko. tien pohjoispuolelle (ks. yleiskartta s. 10). Kuopat n:o 2 ja 4 kaivettiin tien eteläreunan tuntumaan sille kohtaa, josta oli löytynyt pari kvartsi-iskosta ennen kaivamista.

Koekuoppa 1

Kuoppa kaivettiin koeojan länsipuolelle 40 cm:n syvyiseksi. Turvekerroksen paksuus oli 5-7 cm, huuhtoutuneen kerroksen 10 cm. Muutoin maapeä oli soraa, kuopan pohjalla hiesua. maannos oli puhdas, ei löytöjä.

Koekuoppa 2

Kuoppa kaivettiin 30 cm:n syvyiseksi. Turvekerros oli 10-14 cm:n, huuhtoutunut kerros 5-10 cm:n paksuinen. Huuhtoutuneen kerroksen alla oli soraa, pohjalla ruosteen värjäämää hiesua. Kuopasta löytyi yksi kvartsi-iskos.

Koekuoppa 3

Kuoppa kaivettiin 35 cm:n syvyiseksi. Turvekerros oli 10 cm:n, huuhtoutunut kerros 8 cm:n paksuinen. Maaperä oli hiekkaa ja hiesua, pohjalla oli savi. Ei värjäytymiä, ei löytöjä.

Koekuoppa 4

Kuoppa kaivettiin 30 cm:n syvyiseksi. Turve- ja huuhtoutumiskerros olivat 5 cm:n paksuiset. Muutoin maaperä oli hiekkaa ja soraa. Kuopassa oli havaittavissa likaista värjäytymää, mutta se oli löydötön.

Koekuoppa 5

Kuoppa kaivettiin 45 cm:n syvyiseksi. Turvekerros oli 3-5 cm:n, huuhtoutunut kerros 5-15 cm:n paksuinen. Hiesua. Löydötön.

YHTEENVETO

Koekaivaus kattoi koko tielaitoksen haltuunottoalueen. Muutamaa kvartsi-iskosta lukuunottamatta mitään ei löytynyt, ei myöskään merkkejä asuinpaikasta. Tutkimusalue osui suurimmaksi osaksi 43 m:n korkeuskäyrälle. Jyri Saukkosen tarkastusmatkan löydöt puolestaan sijoittuvat alemmaksi, n. 40 m:n korkeuskäyrän tuntumaan. Ilmeisesti varsinainen asuinpaikka sijaitsee alempana kuin tämänkertainen tutkimusalue. Toinen vaihtoehto on se, että hiekanotto on jo tuhonnut suurimman osan muinaisjäännöstä, ja siitä on enää rippeet jäljellä. Tielaitoksella ei kuitenkaan ole enää käytännössä mahdollisuuksia ainakaan suurimittaiseen hiekanottoon alueeltaan, koska Vaasan vesi- ja ympäristöpiirin määräyksen mukaan hiekanoton alaraja on alueella 38,30 m. Näin ollen aluetta ei uhkaa maankäyttö ainakaan näiltä osin, mutta yksityisten maanomistajien hiekanotto jatkuu edelleen.

LÖYTÖLUETTELO

Alue A-B

Koeoja (285.10/500.35, taso 1.)

27285:1 Kvartsi-iskos, 1 kpl, 27 g.

Koekuoppa 6 (300/550)

27285:2 Kvartsi-iskos, 1 kpl, 3 g.

Koekuoppa 2 (300/510)

27285:3 Kvartsi-iskos, 1 kpl, 1g.

Koekuoppa 3 (300/520)

27285:4 Kvartsi-iskoksia, 3 kpl, 12 g.

Alue D

Koekuoppa 2

27285:5 Kvartsi-iskos, 1 kpl, 17 g.

Irtolöydöt

27285:6 Kvartsi-iskoksia 14 kpl, 271 g.

27285:7 Piijätettä?, 50 g.

NEGATIIVIT

- 89906 Jyri Saukkonen löysi asuinpaikan merkkejä pellolle johtavalta metsätieltä, hieman taustalla näkyvästä männikönreunasta ylöspäin (alue A). Pohjoisesta.
- 89907 Tien ja hiekkakuopan reunan välistä tasannetta eli alue A-B. Idästä.
- 89908-10 Samaa tasannetta kuin edellisessä, alue A-B. Eri suunnista.
- 89911 Hiekkakuopan länsipäätä paalutettuna koekuopitusta varten (alue A-B). Länsilounaasta.
- 89912 Aluetta A-B kohdasta, jossa koekuopat lähellä tien reunaa. Lännestä.
- 89913 Suunnitellun hiekanottoalueen länsipää rajoittuu toisen hiekkakuopan reunaan. Kuvassa reunaa paalutettuna koekaivausta varten (alue C). Etelälounaasta.
- 89914 Alueen (D) itäosasta, tienpenkasta ja tiepohjasta löytyi muutamia kvartsi-iskoksia, aivan kuvassa vasemman puoleisimman männyn tienoilta. Lännestä.
- 89915-18 Ryhmäkuvia kaivajista. Vas. Yvonn Forsman ja Remu hihnassa, Ari Saarimäki, Ari Männikkö, Janne Valkama, Janne Ruuhela ja kaiv. joht. Leena Engblom sekä Roope hihnan päässä.
- 89919 Työkuva. Alueella D olevaa hiekkakuopan reunaa tutkitaan. Etelästä.

DIAPOSITIIVIT

- 25422 Jyri Saukkonen löysi asuinpaikan merkkejä pellolle johtavalta metsätieltä, hieman taustalla näkyvästä männikönreunasta ylöspäin (alue A). Pohjoisesta.
- 25423 Paalutettua sorakuopanreunaa valmiina tutkittavaksi, alue A-B. Lännestä.
- 25424 Suunnitellun hiekanottoalueen länsipää rajoittuu toisen hiekkakuopan reunaan. Kuvassa reunaa paalutettuna koekaivausta varten (alue C). Etelälounaasta.
- 25425 Alueen D länsiosasta, tienpenkasta ja tiepohjasta löytyi muutamia kvartsi-iskoksia, aivan kuvassa vasemman puoleisimman männyn tienoilta. Lännestä.
- 25426 Ryhmäkuvia kaivajista. Vas. Yvonn Forsman ja Remu hihnassa, Ari Saarimäki, Ari Männikkö, Janne Valkama, Janne Ruuhela ja kaiv. joht. Leena Engblom sekä Roope hihnan päässä.
- 25427 Työkuva. Alueella D olevaa hiekkakuopan reunaa tutkitaan. Pohjoisesta.

LAIHIA KYLÄINPÄÄ KURUNKANGAS

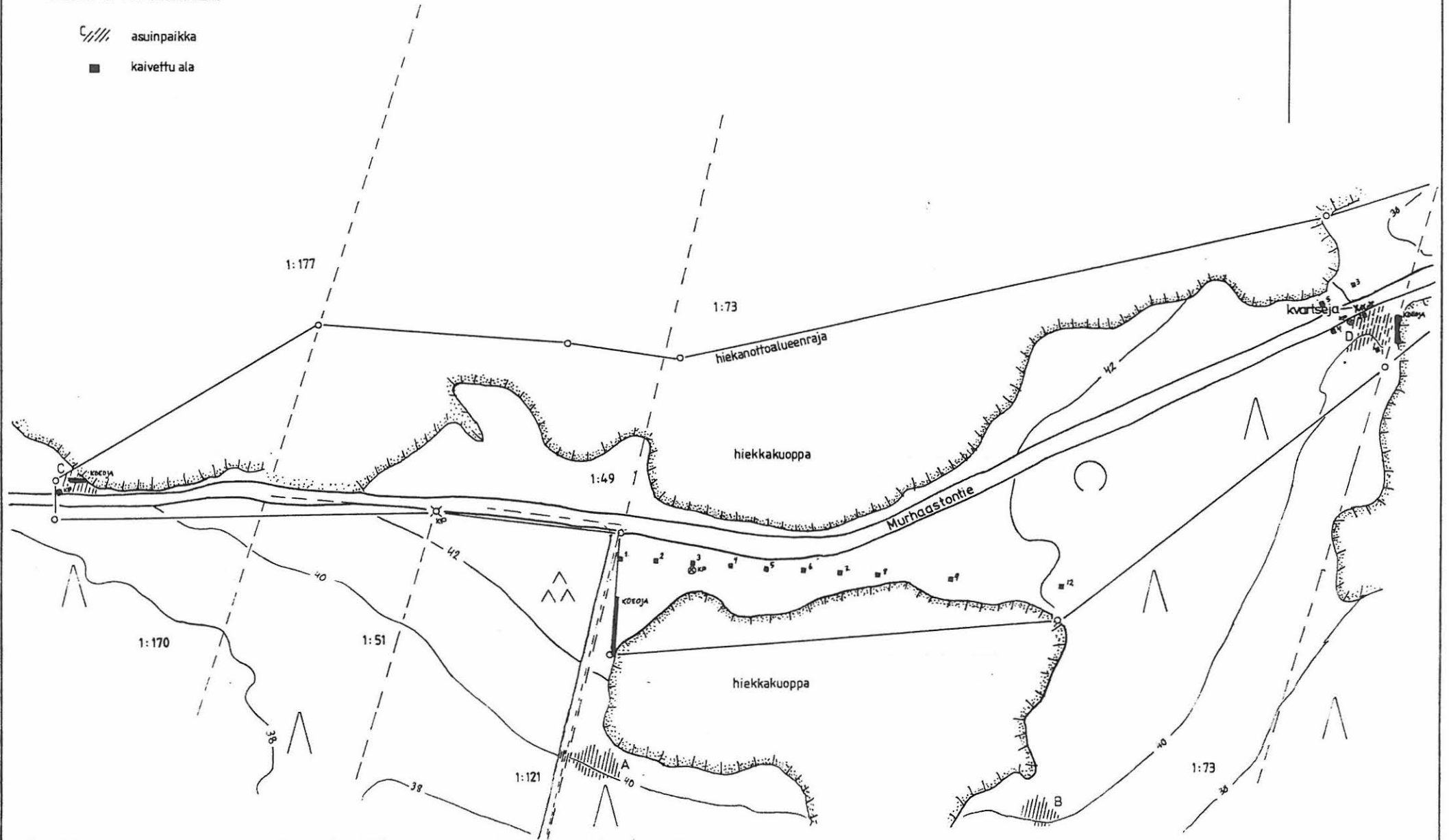
Leena Engblom 1992

Yleiskartta PIENENNÖS 1 (PER. TIELAITOKSEN SUUNNITELMAKARTTAAN 1:1000)

PIIRT. T. PÄRSSINEN

0 50m

- asuinpaikka
 kaiveffu ala

f. 89907-08 TIEEN JA HIEKKAKUOPAN REUNAN VÄLISÄ TASAANNETTA ELI ALUE A-B. IDÄSTÄ.

f. 89914 ALUEEN (D) ITÄOSASTA, TIEPENKASTA JA -POHJASTA LÖYTYI MUUTAMIA KUARTSI-ISIKÖKSIÄ, AINAA KUVASSA VAS. PUOLEISINIMÄÄN HÄUNYÄN TIEUOILTA LÄNNESTÄ.

f. 89919 TYÖKUNNAN ALUEELLA D OLEVAA HIEKKAKUOPAN REUNAA TUTKITAAN, ETELÄSTÄ.

f. 89912 ALUETTA A-B KOHDASTA, JOSSA KOEKUOPAT OIVAT LÄHELLÄ TIENREUNAA.
LÄNNESTÄ.

f. 89913 SUUNNITELUN HIEKANOTTOALUEEN LÄNSIPÄÄ RAJOITTUU TOISEN HIEKAKUOPAN
REUNAA. KUVASSA REUNAA PÄÄLUTETTUNA KOEKAINAUSTA VARTEN (ALUE C).
ETELÄLOUNAASTA.

f. 89906 JYRI SAUKKONEN LÖYSI ASUINPAIKAN HERKKEJÄ PELLOLLE JOHTAVALLA
METSÄTIELTÄ, HIEMAN TAUSTALLA NÄKYVÄSTÄ MÄNNIKÖNREUNASTA YLÖSTÄIN
(ALUE A). POHJOISESTA

f. 89909 RYHMÄKUVA KAIVAJISTA. VAS. YVONN FORSMAN, JA REHU HIHNASSA, ARI
SAARIMÄKI, ARI MÄNNIKÖ, JANNE VALKAMA, JANNE RUUHELA JA KAIV. JOHT.
LEENA ENGBLOM SEKÄ RODPE HIHNAN PÄÄSSÄ.